

Didem Madak'ın Ah'lar Ağacı Adlı Kitabına Tematik Açından Genel Bir Bakış

Evin BAŞAR¹

Öz: Bu makale, Didem Madak'ın Ah'lar Ağacı adlı şiir kitabını tematik yönleriyle ele alarak, şairin şiir evreninde öne çıkan başlıca temaların nasıl işlendiğini ve bu temaların şairin duygusal-düşünsel dünyasına nasıl yansıdığını incelemektedir. Kadın şairlerin, tarih boyunca şiiri hem bireysel hem toplumsal bir ifade alanı olarak nasıl kullandıkları değerlendirilirken, özellikle modern Türk şiirinde Didem Madak'ın şiir anlayışı üzerinde durulmaktadır. Madak'ın Ah'lar Ağacı adlı eseri, kadınlık deneyimi, çocukluk, annelik, acı, aşk ve yalnızlık gibi temaları yoğun bir şiirsel duyarlılıkla işler. Şairin kendi yaşam öyküsüyle harmanlanan bu temalar, hem bireysel bir içsel yolculuğu hem de toplumsal hafızaya dair göndermeleri barındırır. Madak'ın şiirlerinde ironi, alay, masalsi tonlar ve grotesk öğeler bir arada kullanılarak duygusal derinliğe ulaşılır. İçsel konuşmalar ve sembolik nesneler aracılığıyla şiirsel bir anlatım gücü oluşturulur. Makale, Didem Madak'ın şiirsel üslubu, tematik çeşitliliği ve dilsel özgünlüğü üzerinden modern Türk şiirine yaptığı katkıyı vurgular. Böylece Ah'lar Ağacı, bireysel acıların evrensel ifadesine dönüşen çok katmanlı ve etkileyici bir şiir kitabı olarak değerlendirilir.

Anahtar Sözcükler: Didem Madak, Ah'lar Ağacı, Şiir, Tematik Analiz

A Thematic Overview of Didem Madak's Book *The Tree of Sighs*

Abstract: This article examines Didem Madak's poetry book *The Tree of Sighs* in terms of its thematic aspects, examining how the main themes that stand out in the poet's universe are handled and how these themes are reflected in the poet's emotional-intellectual world. While evaluating how female poets have used poetry as both an individual and social field of expression throughout history, Didem Madak's understanding of poetry is especially emphasized in modern Turkish poetry. Madak's work *The Tree of Sighs* handles themes such as female experience, childhood, motherhood, pain, love and loneliness with intense poetic sensitivity. These themes, blended with the poet's own life story, contain both an individual inner journey and references to social memory. Irony, mockery, fairy-tale tones and grotesque elements are used together in Madak's poems to reach emotional depth. A poetic narrative power is created through inner conversations and symbolic objects. The article emphasizes Didem Madak's contribution to modern Turkish poetry through her poetic style, thematic diversity and linguistic originality. Thus, *The Tree of Sighs* is evaluated as a multi-layered and impressive book of poetry that becomes a universal expression of individual pain.

Keywords: Didem Madak, Tree of Sighs, Poetry, Thematic Analysis

Giriş

Şiir; bireysel ve toplumsal konulara dair beslenen duyarlılığın, çarpıcı ve etkileyici bir dille anlatıldığı yazı türüdür. Literatürde birçok tanımıyla karşılaştığımız şiiri, Yahya Kemal, “Şiir, kalpten gelen bir hâdisenin lisan hâlinde tecelli edişidir.” (Kemal, 1997: 48). cümlesiyle tanımlar. Bu ifade şiirin özünü duyguda ve içsel yaşantıda bulan bir anlayışı yansıtır. Şiir, yalnızca biçimsel bir sanat değil insanın derinliklerinde yaşadığı duyguların, düşüncelerin ve sezgilerin kelimelere bürünerek ortaya çıkmasıdır. Bu yönüyle şiir sadece yazılan değil, hissedilen ve yaşatılan bir sanattır. “Şiir güzel sanatlar içerisinde estetik kaygıların en üst düzeyde tutulduğu bir edebi türdür.” (Aytaş, 2011: 7). Bu yönüyle insanlık tarihi kadar eski olan şiir, çağlar boyunca farklı özelliklerde yorumlanmış ve her dönemde kendi estetik anlayışına uygun formlarla karşımıza çıkar.

Modern dönemde şiir, bireysel duyguların, toplumsal kaygıların ve varoluşsal arayışların dili hâline gelir. Bu yönüyle, şiirin iç dünyaya yönelik derin anlatım gücü erkek şairlerde olduğu gibi kadın şairlerin kaleminde de ayrı bir incelik kazanmıştır. Kadın şairler, duygularını, toplumla ilişkilerini, aşkı, yalnızlığı ve varoluşsal sancılarını şiir aracılığıyla dile getirmeye çalışmışlardır. Kimi zaman duyarlılıklarıyla klasik kalıpları aşmış, kimi zaman ise eril bir edebiyat geleneği içinde kendi seslerini duyurmak için şiiri bir mücadele unsuru olarak görmüşlerdir. Türk edebiyatında kadın şairler, Divan ve Halk edebiyatında özellikle de Cumhuriyet sonrası kapsayan modern dönemde önemli eserler vermiştir. Özellikle Gülten Akin, Lale Müldür, Birhan Keskin ve Didem Madak gibi kadın şairler, derin ve yoğun şiir dilleriyle dikkat çekmişlerdir. Kadın şairler Türk şiirinde zamanla daha da görünür hale gelmiş ve özgün üsluplarıyla edebiyatımıza katkı sağlamışlardır. Türk edebiyatında Didem Madak, özellikle Cumhuriyet sonrası ve çağdaş dönem kadın şairleri arasında özel ve özgün bir yere sahiptir. Onun şiiri bir yandan bireyin kırılgan yönlerini gösterirken diğer yandan toplumsal hafızaya ve kadın kimliğine şiir yoluyla katkıda bulunmuştur.

Modern Türk şiirinde kendine has bir dil ve imge dünyası kurarak edebiyat çevrelerinin ve okuyucuların dikkatini çeken Didem Madak, kısa ömrüne rağmen ardında etkileyici bir şiir mirası bırakmıştır. Şair, yaşamla, acıyla, kadınlık deneyimiyle, kayıplarla ve yalnızlıkla örülmüş şiirleri, duygusal derinliği ve şiirsel özgünlüğüyle modern şiirde yerini almıştır. Didem Madak’ın ikinci şiir kitabı olan Ah’lar Ağacı (2002), hem bireysel hem de toplumsal açıdan yoğun anlamlar taşıyan temaları, çarpıcı imgelerle ve melankolik bir üslupla işleyerek dikkat çeker. “Didem Madak, kadın kimliğini öne çıkarmaktan korkmayan, muhalif bir şair görünüşü oluşturmuştur. Muhalefet ettiği pek çok durum içinde en çok öne çıkan durum budur.” (Aktaş, 2021: 132). Kitap, şairin kendi yaşam öyküsüyle iç içe geçmiş bir duyarlılığın izlerini taşıırken, aynı zamanda kadının olmanın çok katmanlı gerçekliğini, annelik ve çocuklukla örülmüş bir nostaljiyi, ölümle ve yitirilenlerle hesaplaşmayı, sevginin hem umut verici hem de yıkıcı doğasını şiir diliyle yeniden kurar. “Şiirlerinde annelik, kadınlık ve ölüm izleklerini etkin bir şekilde kullanır.” (Kabalci, 2019: 173).

Didem Madak’ın şiirinde göze çarpan en belirgin özelliklerden biri, duygu yüklü bir anlatım ile ironi, alay, hatta zaman zaman masalsı öğeleri bir arada kullanabilme becerisidir. Şiirlerinde yer alan “içsel konuşma”lar, bireyin kendi benliğiyle ve geçmişiyle hesaplaşmasını şiirsel bir ritim içerisinde sunarken kimi zaman da gündelik nesneleri ve olayları derin bir sembolik anlam evrenine dönüştürür. Bu çok katmanlı yapı, Ah’lar Ağacı’nı yalnızca bireysel bir ağıt kitabı olmaktan çıkarıp, toplumsal ve kültürel unsurlara da göndermelerde bulunan çok yönlü bir metne dönüştürmektedir.

Bu makalede, Ah’lar Ağacı adlı eser tematik açıdan ele alınarak, Didem Madak’ın şiir evreninde hangi başlıca izleklerin öne çıktığı, bu temaların nasıl biçimlendiği ve şairin bu temalar aracılığıyla ne tür bir duygusal ve düşünsel dünya kurduğu irdelenecektir. Özellikle acı, kadınlık, annelik, çocukluk, ölüm, yalnızlık, kaybolma isteği ve aşk gibi temalar değerlendirilecek ve Didem Madak’ın modern Türk şiirine kattığı özgünlük, tema merkezli bir okumayla ortaya konacaktır.

1. İşlenen Başlıca Temalar

Kitapta öne çıkan başlıca temalar; annesizlik, yalnızlık, kadınlık, aşk ve kayıptır. Annesini erken kaybetmenin verdiği derin yas ve özlem, şiirlerine sıklıkla yansır.

1.1. Annesizlik ve Anne Özlemi

Annenin sahip olduğu kişilik ve alışkanlıklar, çocuğun ruh dünyasında olumlu veya olumsuz etkiler bırakır. Çocuk, belli durumlar karşısında zamanla annenin benimsediği tutumlara benzer şekilde tepkiler verir. Bu durum, şairler için de söz konusudur. "Anneleri, çeşitli özellikler bakımından şairleri etkilemişler, bir anlamda incelediğimiz şairlerde onlara model-örnek oldukları görülmüştür. Şairler bu bakımdan anneye değindiklerinde yaşanan hayattaki çeşitli sıkıntıları dile getirmede; yalnızlıktan, gündelik yaşam ve değişen dünyadan kaçışta anneye sığınmışlardır." (Tosun, 2009:5). Didem Madak'ın şiirlerinde de göze çarpan en belirgin tema, anneye duyulan özlemdir. Annesizliğin şairin ruh dünyasında yarattığı yas ve yalnızlık, onun her konuya daha kırılgan ve duyarlı yaklaşmasına neden olur. "Anneye duyulan özlem, onun sıkça ölümden bahsetmesinin alt nedenlerinden biridir. Kimi zaman hayata tutunamayışını, yalnız kalışını onun ölümüne bağlamıştır." (Ak, 2018:21).

"Annem çok sevinmelerin kadınıydı.

Bazen sevinince annem gibi,

Rengarenk reçeller dizerim kalbimin raflarına." (Ah'lar Ağacı, s.24)

Yukarıdaki dizeler, annesizliği doğrudan anlatmaz; fakat geçmiş zaman kullanımı, hatıralar ve duygu yüklü imgeler yoluyla annenin artık hayatta olmadığına dair güçlü bir his uyandırır. "Annem çok sevinmelerin kadınıydı." dizesiyle annenin neşeli kişiliği vurgulanırken, "bazen sevinince annem gibi" ifadesi, şairin sevinç anlarında bile annesini özlemle hatırladığını gösterir.

"Rengarenk reçeller dizerim kalbimin raflarına." dizesi ise, annenin yokluğuna karşı geliştirilen içsel bir başa çıkma biçimini olarak yorumlanabilir. Reçel imgesi, hem anneye dair anıları hem de onun sevgi dolu mirasını simgeler. Kalbin rafları ise, bu hatıraların özenle saklandığı bir duygusal belleği temsil eder. Sonuç olarak şair, annesizliği bir eksiklikten çok, sevgiyle hatırlanan ve içselleştirilen bir varlık olarak işler.

"Kimi gün öylesine yalnızdım.

Derdimi annemin fotoğrafına anlattım.

Annem

Ki beyaz bir kadındır.

Ölüsünü şiirle yıkadım.

Bir gölgeyi sevmek ne demektir bilmezsiniz siz bayım

Öldüğü gece terliklerindeki izleri okşadım." (s.38)

Şair için annesizliğin getirdiği yalnızlık öylesine derindir ki, anlatacak bir insan dahi bulunamaz. O, artık sadece bir fotoğrafla konuşabilmektedir. Fotoğraf burada hem bir teselli hem de bir yokluk simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

"Annem ki beyaz bir kadındır." dizesi, annenin saf, temiz, belki de nur gibi bir varlık olduğunu ima eder. Ardından gelen "Ölüsünü şiirle yıkadım." ifadesi ise fiziksel bakımın yerini alan manevi bir ritüeli gösterir. Şair, annesizlikle baş etmenin yolunu şiire sığınmakta bulmuştur. "Bir gölgeyi sevmek ne demektir bilmezsiniz siz bayım." Bu dizelerde ise annesi artık bir gölgedir. Ne tam anlamıyla var ne de yok. Yasın soyut doğası aktarılmıştır. Şair, annesinin yokluğuyla yaşamayı öğrenmiştir ancak bu durumun ruh dünyasında oluşturduğu ağırlığı dış dünyaya anlatmakta zorlanmaktadır.

"Öldüğü gece terliklerindeki izleri okşadım." Bu ifade, hem fiziksel bir temas özlemini hem de geçmişin dokunulabilir son parçalarına tutunma çabasını anlatır. Annesinden geriye kalan en küçük iz bile

değerli hâle gelmiştir. Sonuç olarak bu dizelerde annesizlik sadece bir kayıp değil, aynı zamanda yaşamla bağ kurabilmenin yitirildiği bir hâldir. Anne, yalnızca bir insan değil; aynı zamanda sığınılacak bir limandır. Onun yokluğu, şairi eksik, hatta yarım bırakmıştır.

“Benim bir köyüm olmadı.

Hiçbir şehir karlı sokaklarıyla bana

Pazen gecelik giymiş bir anne gibi sarılmadı.”(s.51)

“Benim bir köyüm olmadı.” dizesi, sadece coğrafi bir yoksunluğu değil, aynı zamanda sıcaklık, ait olma ve korunma duygusunun eksikliğini de simgeliyor. Köy, genellikle çocukluk, kökler ve özellikle "anne" ile özdeşleştirilir. Bu köyün hiç olmamış olması, çocukluğun o korunaklı alanından mahrum kalmayı, bir nevi sahipsizliği ima etmektedir. “Hiçbir şehir karlı sokaklarıyla bana pazen gecelik giymiş bir anne gibi sarılmadı.” Burada “pazen gecelik giymiş bir anne” imgesi, sıcak, yumuşak, yuva gibi bir şey. Karlı sokaklar ise soğuk, uzak ve belki de geçici bir sığınak. Şehirler – ki onlar da büyük, karmaşık ve insan kalabalıklarıyla dolu – bu sıcaklığı verememiş. Hiçbir şehir anne gibi saramamış şairi. Bu, fiziksel değil, duygusal bir üşümeyi simgelemektedir. Bu bağlamda şiir, bir annenin yokluğunun ömür boyu süren etkisini, sıcaklığa ve ait hissetmeye olan özlemi derin bir şekilde yansıtıyor. Yalnızca fiziksel bir annenin değil, şefkatin, korunmanın ve ait olmanın eksikliği aktarılmıştır.

“Annemin temizlik günleri gibiyim

Yorgun, solgun ve beyaz.”(s. 59)

Bu dizelerde, annesizliğin yarattığı boşluk ve yalnızlık duygusu daha da derin bir şekilde işlenmiştir. “Annemin temizlik günleri gibiyim” ifadesi, kaybedilen birinin ardından yaşanan tükenmişlik, boşluk ve belki de unutulmuşluk hissini yansıtmaktadır. Temizlik günlerinde anneler, evde düzen kurar, her şeyin yerine yerleşmesini sağlar; oysa burada, temizlikle eşleştirilen bir yorgunluk ve solgunluk var. Bu, bir tür kaybolma duygusudur. Hayat düzenini sağlayan, koruyup kollayan birinin eksikliği annesizlik bağlamında işlenmiştir. “Yorgun, solgun ve beyaz” ise hayatta kalmak için gereken gücü bulamama, günlerin monotonluğunda solgunlaşma, duygusal olarak tükenme hâlini simgeliyor. Beyaz, genellikle saf, temiz bir renk olsa da burada bir boşluk, bir eksiklik, annesizliğin getirdiği belirsizlik ve kimlik kaybını da çağrıştırmaktadır. Bunlar, kaybın, yalnızlığın ve birinin yokluğunda hayatta kalmanın getirdiği ruh hâlinin çok güçlü bir yansıması olarak karşımıza çıkmıştır. Anneliğin o güven verici, düzen kurucu varlığının eksikliğiyle baş etmeye çalışmak, hayatı bir şekilde sürdürmeye gayret etmek ama içsel olarak tükenmek bu dizelerde dile getirilmiştir. Sonuç olarak Didem Madak şiirlerinde anne teması, anneye duyulan özlem ve yaşam boyu tutulan bir matem olarak karşımıza çıkar.

1.2.Kaybolma Arzusu

Kişinin derin yas ve kırılganlık beslediği dönemler, sıklıkla yaşamdan ve kendinden uzaklaşma arzusunu doğurur. Bu soyutlanma hâli, bireyde varoluş kaygılarını beraberinde getirir. “Umutsuzluk kaybolma isteğiyle iç içe geçtiğinde, yabancılaşma duyguları belirginleşir. Yabancı ise farklı ve toplum gözünde uyumsuz olandır. Bu durum da ötekiyi doğuran olup öz benliğinde kaybolmasına yol açar. Anlaşılmayan birey değersizleştirdiğini düşünüp gittikçe varlık alanını daraltır.”(Bekar, 2023:200). Dolayısıyla Ah’lar Ağacı kitabındaki şiirler bu temalarla örtüşmektedir.

“Kaybolmak istemiştin bir zamanlar

Kapının arkasında yokum demiştim
Ve divanın altında da.
Bulamazsınız ki artık beni,
Hayatın ortasında
Kaybolmak istemişim bir zamanlar
Beni kimse bulamazdı
Tanrının arkasına saklansam.
O kocamandı, en kocamandı o.
Bir kız çocuğunun hayalleri kadar.”(S.16)

İnsanoğlu, bazen var olmaktan çok, yok olmayı arzular. Bu yok oluş, fiziki bir kaybolmadan ziyade, ruhsal bir saklanma, bir geri çekilme arzusudur. Metin, “kapının arkasında” ve “divanın altında” gibi somut saklanma noktalarından başlar. Ancak bu somutluk, giderek soyutlanır ve bireyin kendisini “Tanrı’nın arkasına” gizlemek istemesiyle zirveye ulaşmıştır. Bu, yalnızca toplumdan değil, kaderden, sorumluluktan ve belki de benliğin yükünden bir kaçıştır. Tanrı burada yalnızca kutsal bir figür değil, aynı zamanda her şeyin gözleyicisi, koruyucusu ve yargılayıcısı konumundadır. “En kocamandı o.” dizesi, Tanrı’nın varlığına bir çocuk algısıyla bakar. Bu büyüklük, şaire, hem bir korunma hissi hem de bir kaybolma imkânı sunmuştur. Tanrı’nın arkasına saklanmak, hem görünmez olmak hem de güvende kalmak demektir. Ancak bu güvenlik, bireyin kendisini yok etme pahasına elde ettiği bir huzurdur.

“Bir pardösüm bile oldu içinde kaybolduğum.
İnsan kaybolmayı ister mi?
Ben işte istedim bayım.
Uzaklara gittim
Uzaklar sana gelmez, sen uzaklara gidersin
Uzaklar seni ister, bak uzaklar da aşktan anlar bayım!”(s.36)

“Bir pardösüm bile oldu içinde kaybolduğum.” cümlesi, bireyin kaybolma arzusunu somutlaştırması bakımında güçlü bir ifadedir. Pardösü, burada sadece bir giysi değil; görünmezliğin, kapanmanın ve hatta silinmenin bir simgesi hâline gelmiştir. “İnsan kaybolmayı ister mi? Ben işte istedim bayım.” cümlesi, ironik ve biraz da alaycı bir tonda, topluma ya da muhabata (belki de okuyucuya) bir meydan okumadır. Birey, kendi isteğiyle kaybolmak istemiştir; bu bir çaresizlik değil, aksine seçilmiş bir yalnızlıktır. Dolayısıyla bu, bir silinme arzusudur. “Uzaklara gittim / uzaklar sana gelmez, sen uzaklara gidersin.” dizeleri, hem fiziksel hem de duygusal mesafeyi anlatır. Buradaki ‘uzaklar’, sadece coğrafi anlamda değil, ruhsal bir uzaklaşmayı da ifade eder. “Uzaklar seni ister, bak uzaklar da aşktan anlar bayım!” cümlesiyle ise uzaklar kişiselleşir; onlar da seven, özleyen, hisseden varlıklar hâline gelir.

“Geçen üç yıl boyunca
Yüzü dövmeli kadınların yüzünde yüzümü aradım.
Ülkem olmayan ülkemi
Kayboluşumu aradım.”(s.37)

Kendi yüzünü başkalarının yüzünde aramak, kendi benliğinden duyulan yabancılaşmanın

göstergesidir. Yüz burada hem kimliğin hem de ruhun aynasıdır. Ancak başkalarının bedeninde kendi suretini aramak, artık iç dünyada var olamamanın bir sonucu olarak nitelendirilebilir. "Ülkem olmayan ülkemi aradım." dizesi, aidiyetsizlik hissinin coğrafi bir yansımasıdır. Birey, fiziksel olarak başka ülkelerde olabilir, ama hiçbir yere ait hissedemez. Bu bir "iç sürgün" hâli olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiirlerinde sıkça kaybolmak istediğini dile getiren Didem Madak'ın, bu durumu, gerçek dünyadan, acıdan, yastan ve kimliğinden uzaklaşmak için tercih ettiği görülür.

1.3. Yalnızlık

Edebiyatta yalnızlık, insanlık tarihinin en eski temalarından biridir. Hem bireyin ruhsal dünyasını hem de toplumsal yapının birey üzerindeki etkilerini irdelemek için işlenen bir konudur. "Madak'ın şiirlerindeki en önemli izleklerden biri hiç şüphesiz "yalnızlıktır"tır. Şair âdeta yalnızlıktan beslenmektedir. Şiirlerinde yalnızlığı her boyutuyla ele alan şair, bu konuyu dil ve üslup açısından da oldukça özgün bir şekilde ifade etmektedir."(Gezer,2021: 1956).

"Ah benim nergis kokulu cehaletim...

Ruj lekeleri bıraktın bardaklarda

Anlatmak isterdin kendini durmadan

Bir bardağa bile olsa."(s.31)

"Nergis kokulu cehalet", bilerek yaşanmış bir saflığı, belki de bile isteye görmezden gelinen bir yalnızlığı işaret eder. Nergis çiçeği, mitolojik olarak da kendine âşık olmanın ve yalnızlığın sembolüdür. Bu dizede, kişi kendi iç dünyasında kapalı kalmış, kendi yalnızlığına tutunmuş gibi yansıtılmıştır. "Ruj lekeleri bıraktın bardaklarda." dizesindeki imge, birinin orada olduğunu, iz bıraktığını gösterir; ama şimdi sadece o iz kalmış. Bardaktaki ruj lekesi, geçip gitmiş bir varlığın, artık konuşamayan bir şeyin hatırasıdır. İnsanın çevresinde nesneler vardır ama ses yoktur. Bu durum yalnızlığın en çarpıcı hâllerinden biridir. "Anlatmak isterdin kendini durmadan / bir bardağa bile olsa." Yalnızlık artık öyle derinleşmiştir ki, kişi kendini ifade etme arzusunu bir insandan değil, cansız bir nesneden bekler hâle gelmiştir. Karşısında kimse kalmamıştır, ama içinde anlatmak isteyen bir benlik hâlâ vardır. İşte burada yalnızlık, bir iç sıkışmışlık, bir yankı olarak ses verir. Genel olarak, bu dizeler yalnızlığı bir boşluk değil, izlerle dolu bir mekân olarak işler. Şairin yalnızlığı, sessiz ama çok konuşan bir yalnızlıktır; ruj lekeleri, koku, geçmişin içsel ağırlığıyla şekillenir. Ayrıca, terk edilmenin değil, içsel bir yabancılaşmanın, anlatılamayanın ve iç sesin yankısıyla yaşanan yalnızlığı ifade etmiştir.

"Ben işte miraç gecelerinde

Bir peygamberin kanatlarında teselli aradım,

Birlikte yere inebileceğim bir dost aradım,

Uyuyan ve acılı yüzünde kardeşimin

Bir şiir aradım."(s.37)

"Hakikaten yalnız varlık, insanlar tarafından terk edilmiş olan değil, insanlar arasında acı çekendir."(Cioran, 2018:49). der Cioran. Madak yalnızlık duygusunu buna benzer bir acıyla sık sık işlemiştir. Yalnızlık temasını hem bireysel hem de metafizik düzeyde ele alır. Yalnızlık burada sadece fiziksel bir yalnızlık değil, daha çok varoluşsal bir boşluk ve ait olamama hâli olarak karşımıza çıkmaktadır. "Ben işte miraç gecelerinde bir peygamberin kanatlarında teselli aradım." dizesinde yalnızlık öyle bir hâle bürünmüş ki, kişi artık dünyevi tesellilerde huzur bulamamaktadır. İlahi bir dokunuş, bir mucize aramaktadır. "Birlikte

yere inebileceğim bir dost aradım." Burada yalnızlık, paylaşılacak bir yolculuğun yokluğuyla somutlaşır. Göğsü çıkmamanın anlamı, biriyle birlikte yere inilemediğinde eksik kalır. Eşlik edebilecek bir dostun bile olmadığından yakınılmıştır. "Uyuyan ve acılı yüzünde kardeşimin bir şiir aradım." Yalnızlık sadece kişisel değil; kardeş, yani en yakın olan kişide bile bir uyanış, bir anlam aranıyor. Ama kardeş 'uyuyor', acılı ve sessiz; dolayısıyla yalnızlık burada da devam ediyor. Kısacası bu dizeler yalnızlığın hem içsel hem toplumsal hem de kutsal yönlerini bir araya getirmiştir.

"Kalbim küs oysa, kalbim yalnız bir kovboy

Nedense şimdi evinden çok uzakta."(s.44)

Bu dizeler yalnızlık temasını oldukça özgün bir şekilde işlenmiştir. "Kalbim küs oysa" dizesi, içsel bir kırgınlığın ya da sevgi eksikliğinin yansımasıdır. Kalp "küs" olduğunda, insan yalnız da hisseder, çünkü duygusal bağlar zayıflamıştır. Kalbin küslüğü, dış dünyayla olan bağın kopmasından çok, kişinin kendi içindeki duygusal çatışmayı da simgeler. "Kalbim yalnız bir kovboy." dizesinde kovboy imgesi, genellikle başıboş, özgür ama aidiyetsiz bir figürü çağırıştır. "Yalnız bir kovboy" ifadesi, hem fiziksel yalnızlığı hem de ruhsal boşluğu yansıtır. Kalbin bir kovboya benzetilmesi, onun yolculukta, arayışta olduğunu, ancak bir yandan da sınırsız ve tek başına olduğunu göstermektedir. "Nedense şimdi evinden çok uzakta." ifadesindeki ev, burada aidiyet, güven, sevgi ya da iç huzurun metaforu olabilir. Kalbin evinden uzakta olması, kişinin kendine ya da sevdiklerine yabancılaştığını, içsel bir sürgün yaşadığını ima eder. Madak, yalnızlığı, özellikle annesizlik, kadın kimliği ve geçmişle hesaplaşma temalarıyla iç içe işlemiştir.

1.4.Kadınlık ve Kadın Olma Hâli

Edebiyatta "kadınlık" teması, tarihsel süreç içinde değişim ve dönüşüm gösteren çok katmanlı bir tema olarak karşımıza çıkar. Türk edebiyatında kadın şairler, Osmanlı'da birkaç isimle sınırlı kalmış, Cumhuriyet'le birlikte eğitim imkânlarının artmasıyla birçok alanda yer edinmeye başlayan kadın, edebiyatta da daha görünür hâle gelmiştir. Gülten Akın, bireysel ve toplumsal temaları işlerken, 1980 sonrasında Lale Müldür, Birhan Keskin ve Didem Madak gibi şairler kadın kimliğini ve modern hayatı özgün biçimlerde ele almış, günümüzde de kadın şairler edebiyatta güçlü ve özgür bir ses olarak edebiyat dünyasında yer edinmişlerdir. "Didem Madak'ın şiirleri, dişil yazının temel ilkelerini yansıtarak, kadınlık deneyimini, beden ve belleğin dönüşüm süreçlerini ve dilin sınırlarını zorlayan bir anlatım biçimi ortaya koyar. Onun şiirlerinde, gündelik hayatın sıradan gibi görünen detayları, derin ve karmaşık anlam katmanlarına dönüşür."(Aydınlı, 2024:58)

"Ben acılarımın başını

Evcimen telaşlarla okşadım bayım."(s. 36)

Didem Madak bu dizelerde, acıyı bir tehdit olarak değil, bir çocuk ya da bir hasta gibi görürdü. "Evcimen telaşlar" ifadesi ise, Madak'ın dünyasında gündelik ve naif bir yaşam telaşı gibi görünürdü. Yani büyük bir yıkımın değil, küçük, sıcak bir hayatın içindeki yaralı bir telaş olarak ifade edilebilir. Dize sonundaki "bayım" hitabı: Madak şiirlerinde sık sık birilerine (özellikle geçmişe, eksik bir babaya, kayıp bir aşka) böyle hafif mesafeli, hafif sitemkâr bir sesleniş kullanırdı. Buradaki "bayım" kelimesi de, Didem Madak'ın dilinde biraz kırgın, biraz muzip bir üslupla yazılmıştır. Bu dizelerle Madak, acıya şefkatle yaklaşan, onu evcilleştirmeye çalışan, kayıpları günlük hayatın minik alışkanlıklarına saklayan telaşlı bir ruh olarak betimlenebilir. Kısacası bu dizeler kadınlığın acıyla kurduğu o güçlü, sessiz, onarıcı ilişkiyi, gündelik hayatın küçük savaşlarını ve erkek egemen dünyaya karşı zarif bir ironiyi taşıyor. "Bayım" hitabıyla da kadının yaşadığı görünmez acılara karşı hafif bir ironi ve mesafeli bir sitem de mevcuttur.

“Hem otuzumu geçtim azıcık

Gerisini ben yürürüm artık.

Çizgili olsun, buruşsun yüzü,

Şiirlerim için yaşlanma etkilerini geciktirici krem kullanmayacağım.”(s.57)

Bu dizeler, kadınlığın yaşlanma ve değişimle olan ilişkisini çok özgür ve cesur bir şekilde yansıtmaktadır. “Otuzunu geçmek” bir tür dönüm noktası olarak işlenmiş ve yaşın getirdiği doğal değişimleriyle barışçıl bir kabullenme söz konusudur. Yüzdeki çizgiler, zamanın izleri olarak sevilme ve şiirsel bir yaşama dâhil edilmektedir. Aynı zamanda, “yaşlanma etkilerini geciktirici krem kullanmamak” ifadesi, dış görünüşü değil, içsel bir yaşanmışlık ve doğal olma arzusunu ortaya koyar. Burada bir tür özgürlük ve direncin ifadesinin hâkim olduğu görülmektedir.

“Neden her aşk

Bir kadının cenazesini kaldırır mutlaka.”(s. 59)

Aşkın, kadını sadece “öteki” olarak görmesi, onun kendi varlığını kaybetmesine ya da yeniden şekillenmesine neden olur. Bu dizeler, aşkın kadının kimliğine olan etkilerini derin bir şekilde sorgular. Her aşk, kadını yok edebilir ya da ona yeniden doğma fırsatı sunabilir. “Bir kadının cenazesini kaldırır” ifadesi, kadının aşk uğruna kendisini kaybetme ya da toplumsal rollerine yenik düşme olasılığını simgelemiştir.

Sonuç

Didem Madak’ın şiir dünyası, bireysel acının, trajedinin estetikle yoğrulduğu özgün bir alandır. Şiirlerinde duygu ve düşünce yoğunluğu, özellikle annesizlik, yalnızlık, kaybolma arzusu, melankoli ve kırılgan kadınlık hâlleri etrafında örülür. Madak, hayatı süresince yaşadığı kayıpları, hayal kırıklıklarını ve acıları, şiirlerine duygu yüklü imgeler ve masalsı anlatımlarla yansıtmaya çalışmıştır. Annesizlik, onun şiirlerinde sadece bir biyolojik yokluk olarak değil, aynı zamanda bir varoluş meselesi olarak ele alınır. Bu tema, şiirlerinde sıkça tekrar eden bir kayıp ve yas hissiyle ifade edilir. Madak’ın annesine dair yazdığı şiirler, özlemle örülmüş bir iç konuşmayı yansıtır. Bu özlem, zaman zaman bir yas haline, zaman zaman da bir çocukluk hatırasına dönüşür. Yalnızlık teması, Didem Madak’ın şiirinde, şairin hem içsel bir gerçekliği hem de dış dünyayla arasına koyduğu mesafeyi ifade eder. Bu yalnızlık, çoğu zaman melankolik bir tonda dile gelir. Ancak yalnızlık, onda pasif bir kabulleniş değil, güçlü bir iç direnişin de habercisidir. Kaybolma arzusu ise onun şiirlerinde hem travmadan kaçış hem de yeniden doğuş isteği olarak şekillenir. Şairin dizelerinde kaybolmak, bir teslimiyet değil, bilerek ve isteyerek seçilen bir eylemdir. Bu eylem, mevcut dünyadan kopma, zamanın akışını durdurma ve başka bir varoluş düzlemine geçme arzusuyla iç içedir. Dilsel olarak Didem Madak, günlük yaşamın sıradan nesnelerini, ironik göndermeleri ve masalsı dili bir araya getirerek şiirine hem içtenlik hem de çok katmanlı bir yapı kazandırır. Şiirlerinde basit bir dize, birden fazla anlam düzlemini çağırıştırır. Kimi zaman yoğun bir hüznle, kimi zaman ise oyunbaz bir dille yazılmış gibi görünse de her şiirinin arka planında derin bir yaşam bilgisi ve güçlü bir duygusal birikim yer alır. Bu anlamda Didem Madak, hem samimi hem de estetik açıdan yoğun bir şiir dili inşa etmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın olmanın getirdiği sorumluluklar ve kırılganlıklar da onun şiirinde önemli yer tutar. Madak’ın kadın öznesi, çoğu zaman kırılmış, incinmiş, susmuş ya da bastırılmıştır; ancak bu kırılganlık, onun şiirinde pasif bir kurban anlatısına indirgenmez. Aksine, acıdan ve kırılmadan şiir üretmek, Madak’ın kadınlık deneyiminin bir parçası hâline gelir. Sonuç olarak Didem Madak’ın şiiri, bireysel travmaların, duygusal kırılmaların, geçmişle yüzleşmenin ve varoluşsal sorgulamaların şiiridir. Onun kalemi, yalnızca bir bireyin acılarını değil, aynı zamanda bir kuşağın kırılganlığını da temsil eder.

Yazarın Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Birinci Yazar %100

Etik Kurul Kararı: Etik Kurul Kararından muaftır.

Çatışma beyanı: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve teşekkür: Bu çalışmanın hazırlanma sürecince bilgi ve birikimleriyle bana yol gösterip destek olan başta Prof. Dr. Nurullah Ulutaş olmak üzere, kıymetli hocalarım Prof. Dr. Kemalettin Deniz ve Dr. Öğr. Üyesi Cansu Oral'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmamın yayına hazırlanmasında titiz editörlük süreciyle katkı sağlayan Arş. Gör. Dr. Sait Emre Çiftçi'ye de çok teşekkür ederim.

Kaynakça

- Ak, G.(2018). *Didem Madak'ın Hayatı ve Şiirleri Üzerine Bir Çalışma*(Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi.
- Aktaş, H.(2021). *Didem Madak'ın Şiirlerindeki Anlam Evreni*(Yüksek Lisans Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Aydınalp, E.B.(2024). *Didem Madak'ın Şiirinde Dişil Yazının İzleri: Kadınlık, Bellek, Beden ve Dilin Çok Katmanlı Temsili*, Söylem Dergisi, 54-74.
- Aytaş, G.(2011).*Çağdaş Gelişmeler Işığında Şiir Tahlilleri*. Akçağ Yayınları.
- Bekar, E.(2023). *Didem Madak Şiirinde Varoluşçuluk*. Türk Dili, Edebiyatı ve Kültürü Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı (s.194-204) Hitit Üniversitesi.
- Beyatlı, Y. K.(1997). *Edebiyata Dair*. İstanbul Cemiyeti Yayınları.
- Cioran, E.M.(2020). *Çürümenin Kitabı*. Metis Yayınları.
- Gezer, A.& Doğan, A.(2021). *Didem Madak'ın Eserlerinde Yalnızlık Teması*, International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:6, Issue: 32; pp:1956-1965.
- Kabalıcı, E. S.(2019). *Anne Arketipinin Didem Madak'ın Şiirlerindeki İzler*, Folklor/ Edebiyat Dergisi, 25(97), 167-182.
- Madak, D.(2017). *Ah'lar Ağacı*. Metis Yayınları.
- Tosun, H.Y.(2009). *Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Anne* (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi.

Lisans Bilgisi / Copyright	Bu çalışma, yazar(lar) tarafından üretilmiş olup, telif hakları yazar(lar)a aittir. Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisansı altında açık erişim olarak yayımlanmaktadır. This work is produced by the author(s) and the copyright belongs to the author(s). It is published under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license as open access.
----------------------------	---